

21/05/2021

La necròpoli bizantina de Tell es-Sin: un estudi antropològic

El jaciment Tell es-Sin (Muntanya de la dent), situat a la frontera del que avui coneixem com a Síria i l'Iraq, correspon a un assentament bizantí. El seu estudi ha de ser interpretat dins del context històric del Limes Diocletianus oriental entre el segle V dC i l'arribada dels àrabs en el 637 dC. Un període encara bastant desconegut a causa de l'escassetat de necròpoli d'aquesta època. En aquest article Investigadors de les Facultats de Biologia i de Biociències, donen compte de les característiques dels que van ser els seus habitants, a partir de les restes humanes recuperats durant les excavacions que es van dur a terme entre 2005 i 2008.

Tell es-Sin és un jaciment bizantí situat a la confluència entre els rius Èufrates i Khabur, a l'actual ciutat de Deir ez-Zor (frontera siro-iraquiana). Al s. VII, la regió representa el límit oriental de l'Imperi Bizantí, integrada en el que es coneix com el limes Diocletianus, una frontera fortament fortificada per fer front a l'eterna enemiga, la Pèrsia (sassànida) i les incursions àrabs des del desert. Malgrat la importància estratègica i militar que Tell es-Sin va poder tenir, donat l'emplaçament i superfície del jaciment, avui en dia es desconeix encara el nom del kastron. S'ha hipotetitzat que es tractaria d'una antiga polis, organitzada en tres regions ben diferenciades: l'acròpoli, la ciutat baixa i la necròpolis.

El jaciment fou inicialment excavat el 1978, encara que no fou fins el 2003, arran de la construcció d'una carretera, quan, sota la direcció del Dr. Assad Mahmud, director general d'Antiguitats i Museus a Deir ezZor, es van reemprendre les excavacions sistemàtiques al jaciment. En aquest context, el 2005 un equip multidisciplinari espanyol dirigit per la Universitat de la Corunya, es va unir a l'excavació, destacant-ne la importància de la necròpoli amb una extensió d'aproximadament 7 hectàrees. Des d'ençà, s'han localitzat més de 170 hipogeus de l'aproximadament miler que s'estima que podria arribar a tenir la necròpoli. L'hipogeu representen estructures funeràries subterrànies excavades directament a la roca mare amb una escala de baixada d'accés dins de les quals, normalment, s'hi trobaven 3 nínxols funeraris reutilitzables. Les excavacions sistemàtiques han posat de manifest que la majoria d'inhumacions corresponien a cristians (s'han localitzat inscripcions antropòniques bíbliques gregues, així com múltiples penjolls amb la creu cristiana grega). El final de l'assentament de Tell es-Sin, en el primer quart del segle VII dC, va coincidir amb les guerres contra els perses sassànides i les tribus àrabs.

L'estudi es basa en l'anàlisi de les restes humanes recuperades de deu hipogeus excavats entre el 2005 i 2008, sumant fins a 71 individus dels quals s'ha pogut identificar fins a 18 individus adults masculins i 12 femenins. Malgrat això, no s'ha observat biaix en relació amb el sexe o l'edat en les restes estudiades, destacant-ne la manca d'infants en comparació amb altres jaciments bizantins contemporanis. Així mateix, hi ha com a mínim entre un i cinc individus enterrats dins de cada nínxol (la mitjana és de tres cossos per nínxol, incloent-hi subadults i adults), d'acord amb el model de sepultura col·lectiva típic de la Síria antiga. L'estat de preservació i l'elevada fragmentació de les restes esquelètiques n'ha dificultat el seu estudi exhaustiu. Malgrat això, es va poder estimar l'estatura mitjana a partir d'ossos llargs de l'extremitat superior (174,5 cm per a homes i de 159,1 cm per a dones) i del diàmetre del cap del fémur (176,1 cm per als individus masculins i 164,5 cm per als femenins). Endemés, prop del 25 % dels individus presentaven cribra orbitalia, i un 8,5 %, hiperostosi poròtica, unes alteracions dels ossos cranials tradicionalment associades a quadres d'anèmies per deficiència de ferro o vitamines, raquitisme, infecció o altres condicions inflamatòries. La prevalença de malalties articulars degeneratives també era baixa, apunta l'estudi. Finalment, sols un 2,8 % de les dents presentaven càries, un valor clarament inferior al d'altres jaciments bizantins contemporanis de la regió que es podria relacionar amb la baixa mostra analitzada del jaciment de Tell es-Sin.

Imatge: Estudi de les restes humanes recuperades al jaciment Tell es-Sin

En conclusió, les restes osteològiques de Tell es-Sin representen un conjunt osteològic heterogeni i esbiaixat, el qual ha estat saquejat durant segles. Els ossos estan altament mesclats dins de cada nínxol fet que, juntament amb l'estat de preservació deficient i la presència de diversos individus en cada nínxol, en dificulta l'anàlisi detallat, tot i la importància cabdal inherent a les restes en si (no hi ha cap altra necròpoli comparable a la regió) com de l'antic kastron.

Laura Martínez Martínez

Unitat de Zoologia i Antropologia, Departament BEECA, Facultat de Biologia, Universitat de Barcelona.

Ferran Estebaranz Sánchez

Unitat d'Antropologia, Departament BABVE, Facultat de Biociències, Universitat Autònoma de Barcelona.

Ferran.Estebaranz@uab.cat

Referències

Martínez, L. M.; Estebaranz-Sánchez, F.; Khawam, R.; Anfruns, J.; Alrousan, M.; Pereira, P.; Pérez-Pérez, A.; Montero-Fenollós, J. L. **Human remains from Tell es-Sin, Syria, 2006-2007**. Bioarchaeology of the Near East, abril de 2020. Short fieldwork report. Human remains from Tell es-Sin, Syria, 2006-2007 (uw.edu.pl)

[View low-bandwidth version](#)